

Scris de Prof. univ. dr. Mircea DUTU

Opinii - Editorial

Electrosensibilitatea ca boala profesionala. Exemplul german

Realitatea medicala a electrohipersensibilitatii a fost recunoscuta la nivel international in urma hotararii reuniunii de la Praga din 25–27 octombrie 2004 a grupului stiintific de lucru specializat al Organizatiei Mondiale a Sanatatii (OMS). Mai recent, Declaratia stiintifica internationala privind electrohipersensibilitatea si sensibilitatea la produse chimice multiple (Bruxelles, 18 mai 2015), facand o sinteza a rezultatelor cercetarilor in materie si tinand cont de cunostintele stiintifice actuale, a facut un apel la instantele nationale si internationale competente sa recunoasca electrohipersensibilitatea ca o adevarata patologie, ca o „boala santinela”, una „care anunta o problema de sanatate publica majora in anii care vin, in intreaga lume”, respectiv „in toate tarile care autorizeaza fara nicio restrictie tehnologiile electromagnetice fara fir”.

Electrosensibilitatea ca boala profesionala. Exemplul german

Realitatea medicala a electrohipersensibilitatii a fost recunoscuta la nivel international in urma hotararii reuniunii de la Praga din 25–27 octombrie 2004 a grupului stiintific de lucru specializat al Organizatiei Mondiale a Sanatatii (OMS). Mai recent, Declaratia stiintifica internationala privind electrohipersensibilitatea si sensibilitatea la produse chimice multiple (Bruxelles, 18 mai 2015), facand o sinteza a rezultatelor cercetarilor in materie si tinand cont de cunostintele stiintifice actuale, a facut un apel la instantele nationale si internationale competente sa recunoasca electrohipersensibilitatea ca o adevarata patologie, ca o „boala santinela”, una „care anunta o problema de sanatate publica majora in anii care vin, in intreaga lume”, respectiv „in toate tarile care autorizeaza fara nicio restrictie tehnologiile electromagnetice fara fir”.

Ca o reactie la avertismentele si constatarile oamenilor de stiinta, in apararea publicului si a lucratorilor, la nivel international si statal au fost adoptate o serie de masuri preventive si de precautie. Printre acestea se numara si inscrierea electrohipersensibilitatii in clasificarea bolilor profesionale a OMS, fapt preluat si in legislatia dintr-o serie de tari. La randul sau, jurisprudenta din ce in ce mai multe state hotaraste in acest sens.

Dintre asemenea reactii jurisprudentiale ne referim mai jos la exemplul german oferit prin hotararea din 10 aprilie 2014 a Curtii federale administrative din Leipzig. Dupa o scurta prezentare a continutului respectivei hotarari judecatoresti, redam in extenso textul sau.

In fapt, reclamantul, in exercitarea obligatiilor aferente contractului sau de munca, in calitate de operator (mecanic) de mentenanta a radarelor armatei germane, a fost expus la radiatii ionizante si la radiatii non-ionizante de inalta frecventa. in fata refuzului angajatorului sau, Bundeswehr-ul, de a-i recunoaste electrosensibilitatea sa ca o boala profesionala, acesta a sesizat jurisdictiile administrative germane competente. in urma apelului paratului, hotararea Tribunalului administrativ superior care dispusese retinerea calificarii drept boala profesionala, a fost anulata

printr-o prima decizie a Curtii federale administrative, din 28 aprilie 2011. Retrimisa spre judecare la instanta de fond, aceasta, dupa efectuarea unei anchete complementare, a dispus obligarea din nou a paratului sa recunoasca maladia reclamantului ca una profesionala, printr-o hotarare din 13 septembrie 2012. Pentru a statua astfel, Tribunalul administrativ superior a trebuit, mai intai, sa stabileasca data la care ar fi fost posibil sa se puna un diagnostic fiabil privind boala reclamantului. Apoi, pentru a justifica aceasta evaluare, instanta s-a referit la declaratiile facute in cadrul cercetarii judecatoresti de catre expertul judiciar si a stabilit legatura de cauzalitate pe baza, pe de o parte, a existentei unui risc particular de boala de lunga durata, legat de exercitarea unei activitati profesionale si, pe de alta parte, absentei oricarui element de proba in privinta existentei oricarei alte cauze de boala. Astfel, Tribunalul administrativ superior a considerat, pe fond, ca au fost indeplinite conditiile cerute pentru existenta unei probe circumstantiale.

Prin aplicarea dispozitiilor art. 132 par. 1 al Legii privind jurisdicia administrativa, instanta a refuzat autorizarea revizuirii primei sale hotarari. in atare situatie, paratul a atacat cu recurs pentru acest motiv, in conditiile legislatiei germane pertinente. Curtea federala administrativa de la Leipzig a respins, la 10 aprilie 2014, recursul si, pe cale de consecinta, decizia obligarii la recunoasterea bolii profesionale solicitate de reclamant, a dobandit autoritate de lucru judecat.

De mentionat ca in legislatia germana, incepand din 2013, electrosensibilitatea a fost inscrisa printre bolile profesionale.

Curtea Federala Administrativa a Germaniei

Decizia din 10 aprilie 2014

La 10 aprilie 2014, cea de-a doua camera a Curtii Federale Administrative, prezidate de judecatorul Domgorgen, asistat de judecatorii Kenntner si Dollinger, a pronuntat urmatoarea decizie: se respinge plangerea impotriva refuzului de a autoriza revizuirea hotararii pronuntate de Tribunalul administrativ superior in calitate de jurisdicție de apel la 13 septembrie 2012.

Cheltuielile de procedura vor fi achitate de intimat.

Valoarea obiectului litigiului, in cadrul procedurii de recurs, a fost stabilita la 13.879,12 euro.

Motive

1. Reclamantul a solicitat ca boala de care sufera sa fie recunoscuta a accident de munca in sensul art. 31 alin. 3 din Legea germana privind protectia sociala a salariatilor (Beamtenversorgungsgesetz – BeamtVG). Fiind angajat ca maistru mecanic radar in cadrul armatei germane, acesta, a fost expus la radiatii ionizante si la radiatii neionizante de inalta frecventa. incepand cu anul 1973, a prezentat diverse simptome de boala, care au culminat, in anul 1994, prin recunoasterea unei invaliditati permanente, care a determinat si pensionarea sa.

2. Parata a refuzat cererea reclamantului, din mai 1993, prin care acesta solicita ca boala de care sufera sa-i fie recunoscuta ca accident de munca. in cadrul procedurii demarate ca urmare a acestui refuz, Tribunalul administrativ superior a dispus ca parata sa recunoasca drept boala profesionala electrohipersensibilitatea reclamantului, mai precis ca accident de munca. Prin hotararea din 28 aprilie 2011, Curtea federala administrativa a anulat solutia din apel pentru erori in stabilirea sarcinii probei si a retrimis cauza in fata Tribunalului administrativ superior.

3. Dupa ce a realizat o ancheta suplimentara, Tribunalul a dispus, din nou, ca parata sa recunoasca boala reclamantului drept boala profesionala in sensul art. 31 alin. 3 din legea sus-mentionata.

4. Revizuirea nu poate fi autorizata pe baza argumentelor invocate. Felul in care Tribunalul administrativ superior a contrazis jurisprudenta Curtii federale administrative cu privire la cui ii revine sarcina probei in materia accidentelor de munca nu incalca dispozitiile art. 132 lin. 2 par. 2 al legii germane privind jurisdicțiile administrative.

5. S-a apreciat ca o incalcare care sa permita admiterea unei cereri in acest sens este suficient determinata in cadrul art. 133 alin. 3 par. 3 al legii germane privind jurisdicțiile administrative, in conditiile in care recursul se refera la o norma abstracta pe baza careia instanta precedenta nu a aplicat in acelasi mod jurisprudenta Curtii federale administrative, in ceea ce priveste aceeași norma abstracta. Trebuie, deci, ca intre cele doua instante sa existe o diferenta de fond semnificativa avand ca obiect aprecierea continutului semantic al unei reguli de drept date sau a unui principiu general al dreptului.

6. In conditiile in care ridica argumentul conform caruia Tribunalul administrativ superior, in aplicarea criteriilor relative la atribuirea sarcinii probei definite de Curtea federala administrativa, fara a fi in masura sa stabileasca o legatura de cauzalitate intre activitatea profesionala si boala, recursul comite o eroare in modalitatea de aplicare a principiilor referitoare la sarcina probei intr-un caz izolat. In schimb, in recurs nu se invoca argumentul conform caruia Tribunalul administrativ superior ar fi aplicat o norma care se indeparteaza de jurisprudenta Curtii federale. in ceea ce priveste argumentele referitoare la sarcina probei, Tribunalul nu trebuia sa adopte o pozitie, dat fiind faptul ca a plecat de la principiul ca exista o legatura de cauzalitate clara intre existenta unei radiatii ionizante la care a fost expus reclamantul in exercitiul activitatii sale profesionale, si patologia pe care a dezvoltat-o.

7. Recursul formulat nu a clarificat existenta unui viciu de procedura pe baza careia s-ar fi sprijinit decizia atacata.

8. Prin recurs nu se denunta faptul ca Tribunalul, in incalcarea obligatiei judiciare de a contribui la clarificarea situatiei de fapt, ar fi putut solicita informatii suplimentare cu privire la perioada determinata in sensul art. 45 al legii privind protectia sociala a functionarilor. Nu se arata nici care sunt mijloacele de proba stabilite in acest sens, ce masuri aveau ca scop lamurirea situatiei de fapt sau obtinerea de raspunsuri la intrebarile ridicate. in acest sens, in urma raportului de expertiza, se poate sustine ca, data fiind starea actuala de fapt, nu se pot determina alte surse de informatii ce pot fi exploatate si nu dispunem de arhive sau rezultate ale examenilor pentru perioada 1992-1993 (expertiza neuropsihiatrica a Dr. K din 1 august 2012).

9. In special, s-a observat ca, pe de o parte, parata nu a solicitat lamurirea situatiei de fapt ce face obiectul litigiului, in baza procesului-verbal de audiere in fata inaltei Curti administrative (art. 105 al legii privind jurisdicțiile administrative, coroborart cu art. 160 al. 2 si art. 165 din Codul german de procedura civila) in judecarea cauzei in fata instantei de fond si, pe de alta parte, nu s-a stabilit in cerere daca Tribunalul administrativ superior ar fi trebuit, din proprie initiativa, sa solicite o ancheta suplimentara cu privire la problema.

10. Tribunalul administrativ superior, in respectarea hotararii de trimitere sin 28 aprilie 2011, a pornit de la principiul ca momentul de incepere a scurgerii termenului de decadere este, conform art. 45 alin. 2 al legii germane privind protectia sociala a functionarilor, momentul in care starea de sanatate a functionarului poate fi calificata drept patologica. Este vorba despre momentul diagnosticul bolii au fost stabilit intr-o maniera certa. in aceasta privinta, Curtea federala administrativa a stabilit ca a fost posibil sa se realizeze un diagnostic cert cu privire la boala reclamantului, cel mai devreme incepand cu 1992/1993, dupa ce acesta a intrat in legatura cu medicul S. si spitalul B. Pentru a motiva aceasta apreciere, Curtea a facut trimitere la declaratiile facute de Dr. K., expertul desemnat de Tribunal. Din sustinerile acestuia reiese ca simptomele si patologia s-au manifestat in perioada 1992-1993, adica in momentul in care tulburarile de comportament ale reclamantului s-au amplificat. Aceste tulburari l-au determinat sa ia legatura cu medicul curant si cu spitalul. in raportul de expertiza neuropsihiatrica din 1 august 2012, expertul deja luase in considerare primele contacte ale reclamantului cu medicul si analizele realizate la spital care au urmat; astfel, reiese ca, in jurul anului 1993, reclamantul se simtea suficient de afectat pentru a solicita asistenta medicala.

11. In aceasta situatie de fapt, recursul nu stabileste nici cauzele, nici natura masurilor de investigatie pe care Tribunalul administrativ superior ar fi trebuit sa le dispuna la momentul in care a inceput sa curga termenul. Acelasi lucru este valabil si pentru intrebarea daca solutia se putea intemeia pe o posibila omisiune; intr-adevar, calea de

atac nu prezinta argumente suficiente pentru a intarzia termenul de prescriptie.

12. Faptul de a formula o cale de atac nu se intemeiaza, sub nicio forma, pe incalcarea principiilor de constituire a unei convingeri juridice.

13. Modalitatea in care o instanta ce trebuie sa stabileasca situatia de fapt (instanta de fond) a evaluat probele si faptele nu se subordoneaza evaluarii de catre instanta de apel (Revisionengericht) decat in masura in care intervine un viciu de procedura in conditiile art. 132 alin. 2 nr. 3 al legii privind jurisdicia administrativa. in consecinta, nu se poate critica rezultatul evaluarii probelor, ci numai demersul procedural dus pentru a se ajunge la acest rezultat. Asemenea vicii sunt dovedite prin faptul ca solutia atacata se intemeiaza pe o stare de fapt eronata sau incompleta, adica se neglijeaza un element de mare importanta din dosar sau se intemeiaza pe un element de fapt contradictoriu cu restul dosarului. in privinta instantei de apel, se impune sa examineze rezultatele obtinute in urma evaluarii probatoriului si a faptelor, pentru a determina daca exista o incalcare a logicii (a regulilor de logica juridica) sau a legilor naturale, sau daca exista incoerente sau contradictii in rationament.

14. Recursul respins nu vizeaza astfel de vicii de procedura. Practic, aceasta nu are sens, in conditiile in care sustine ca proba cauzalitatii avuta in vedere de Tribunal nu se sprijina pe niciun temei sustinut. Independent de aceasta, este imposibil sa apreciem ca ne aflam in prezenta unui argument illogic si, deci, inacceptabil in conditiile in care Tribunalul administrativ a aprobat legatura de cauzalitate pe temeiul, pe de o parte, al existentei unui risc special de imbolnavire de lunga durata legat de exercitarea unei activitati profesionale, iar, pe de alta parte, al lipsei oricarui element probant in privinta existentei oricarei alte cauze a bolii. Astfel, Tribunalul administrativ superior a recunoscut ca au fost indeplinite conditiile necesare pentru existenta unei probe circumstantiale, conform jurisprudentei relevante in cauza.

15. Acelasi lucru este valabil si pentru argumentul conform caruia prezumarea existentei unei boli profesionale dovedite nu necesita o baza factuala. In plus, recursul nu tine cont de faptul ca stabilirea situatiei de fapt de catre Tribunalul administrativ nu urmareste probarea unei boli profesionale dovedite (conform ordonantei privind probele din 8 mai 2012). Incadrarea bolii reclamantului ca boala profesionala dovedita se intemeiaza, mai degraba, pe hotararea pronuntata de Revisionengericht la 28 aprilie 2011, la care Tribunalul face trimitere in expunerea de motive, cu privire la decizia atacata. Oricum, era tinut sa faca aceasta evaluare conform art. 44 alin. 6 din legea privind jurisdiciile administrative.

16. In fine, nicio eroare de motivare nu este invocata cu privire la decizia atacata.

17. Conform art. 108, alin. 1, titlul 2 din legea jurisdiciilor administrative, trebuie indicate considerentele care au determinat instanta sa ajunga la o anumita concluzie. Curtea are indatorirea sa-si exprime argumentele si reflectiile care, in numele dreptului, i-au permis sa aprecieze ca au fost intrunite conditiile pentru a ajunge la decizia astfel adoptata. Solutia trebuie sa creeze impresia ca instanta a examinat temeinic si a recunoscut valoarea faptelor expuse, in raport cu normele de drept.

18. Aceasta inseamna ca instanta arata asupra carei situatiei de fapt (eventual litigioase) se bazeaza si care sunt motivele sau considerentele care ii permit sa sustina ca aprecierea facuta, nefavorabila partii interesate, este intemeiata. Aceasta trebuie sa poata sa se sprijine pe rezultatele obtinute in urma unei anchete si trebuie sa fie pregatita sa examineze situatia care sprijina faptele convingatoare, dar si sa intre in detalii ori de cate ori este necesar. si in cazul partii interesate, si in cazul jurisdiciei de apel, este necesar ca motivele invocate in decizie sa fie convingatoare, in ce priveste considerentele care, in drept material sau in drept procedural, determina ca, in opinia Curtii, nu ar trebui sa urmeze expunerea faptelor prezentata de partea interesata, in masura in care este vorba despre un element important din punct de vedere penal. In orice caz, Curtea nu trebuie sa procedeze la studierea expunerii faptelor sau a chestiunilor care, din considerente de drept formal sau material, nu au importanta semnificativa.

19. Hotararea pronuntata in apel raspunde – pe buna dreptate – acestor exigente.

20. Absenta motivelor din cadrul actiunii cu privire la intrebarea cui ii revine sarcina probei nu a fost decisiva pentru Tribunalul administrativ superior, care a considerat ca toate conditiile pertinente din punct de vedere juridic au fost indeplinite. In aceste conditii, Tribunalul nu are niciun motiv sa se preocupe de motivele aferente intrebării cui ii revine sarcina probei.

21. Faptul ca autorul cererii sustine ca Tribunalul administrativ superior nu a stiut „sub nicio forma” sa sustina faptul ca boala reclamantului ar fi fost cauzata de radiatia ionizanta este inexact. Tribunalul insusi s-a bazat pe rapoartele expertilor si le-a supus unor dezbateri indelungate. Este adevarat ca ar fi preferabil, tinand cont de informatiile pe care expertii le-au formulat si/sau cules in cadrul procedurii, ca solutia contestata sa spre sprijine mai mult pe rezultatele expertizelor, in special pe raportul elaborat de expertul Dr. K. la 1 august 2012. Totusi, este de admirat ca in ceea ce priveste probele prezentate sub forma unor indicii pe care acesta le apreciaza ca fiind verificate, se pot extrage argumentele pe care s-a sprijinit Tribunalul in pronuntarea solutiei in apel. Nu se precizeaza nici in ce masura acest rationament ar fi incomplet, nici cum si de ce hotararea din apel are lipsuri in privinta motivarii.